

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 11, 2011 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 351:32:658

В. В. Федорченко,
аспірант Академії муніципального управління

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

PRIORITY AREAS OF STATE REGULATION OF SMALL BUSINESS

Статтю присвячено визначенню стратегічних пріоритетів державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва на регіональному рівні. Визначено, що основною метою системи дерегулювання й підтримки малого та середнього підприємництва є сприяння його розвитку й становленню як найважливішого сектора сучасної ринкової економіки, що допоможе Україні вийти з економічної кризи та увійти у світову економіку рівноправним партнером міжнародних відносин.

Article is devoted to the strategic priorities of government regulation of small and medium enterprises at the regional level. Determined that the primary purpose of deregulation and support small and medium enterprises is to promote its development and establishment as an important sector of the modern market economy, which will help Ukraine emerge from the economic crisis and enter into the world economy as an equal partner in international relations.

Вступ

Підтримка малого й середнього підприємництва є складовою економічної політики будь-якої країни, саме його розвиток забезпечує формування конкурентних умов виробництва продукції та соціально-економічну стабільність у суспільстві.

Структурні зрушення продуктивних сил світового господарства, зумовлені швидким розвитком науково-технічного прогресу, призвели до зростання цінності інформації в забезпеченні ефективності виробництва. Із середини ХХ ст. формується управління виробничим процесом, основною рисою якого є визнання важливої ролі інформації у виробництві, а в науковий обіг вводиться нова економічна категорія – «інформаційний ресурс». Суспільство з характерним зростанням питомої ваги інформації у витратах на матеріальне виробництво дістало назву «інформаційне». Разом з виникненням інформаційного суспільства зростає необхідність вирішення декількох завдань, а саме забезпечення умов для дотримання принципу рівноваги при використанні інформаційних ресурсів підприємствами різних розмірів; захист прав інтелектуальної власності; впровадження інформаційних технологій у державне управління тощо.

Значний внесок у загальну теорію та методологію державного управління, зокрема державного регулювання розвитку підприємництва, зробили Ю. Авксентьев, О. Амосов, Ю. Бажал, В. Бакуменко, Г. Білоус, В. Бодров, В. Гриньова, А. Дегтяр, Л. Дмитриченко, О. Кілієвич, М. Корецький, В. Мартиненко, Г. Одінцова, І. Сарасва, Т. Сьомкіна, Ю. Чернецький та ін.

Постановка завдання

Визначити стратегічні пріоритети державного регулювання розвитку малого та середнього підприємництва на регіональному рівні.

Результати

Механізм дерегулювання й підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва дасть змогу комплексно й збалансовано підійти до вирішення соціально-економічних проблем у масштабах країни. Основною метою системи дерегулювання й підтримки малого та середнього підприємництва є сприяння його розвитку й становленню як найважливішого сектора сучасної ринкової економіки, що допоможе Україні вийти з економічної кризи та увійти у світову економіку рівноправним партнером міжнародних відносин.

Пріоритетними завданнями держави сьогодні є:

- забезпечення неухильного дотримання принципів державної регуляторної політики всіма без винятку органами влади. Необхідно забезпечити розробку та прийняття законопроектів «Про внесення змін і доповнень до Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про внесення змін та доповнень до Закону «Про Комітети Верховної Ради України», а також до регламенту Верховної Ради; формування системи моніторингу результативності дій прийнятих регуляторних актів;
- упровадження в повному обсязі Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», скасування на цій підставі більшості наявних дозволів, прийняття закону щодо вичерпного переліку документів дозвільного характеру;
- завершення процесу побудови нової системи реєстрації, змінення реєстраційної процедури до одного дня;
- підвищення якості обслуговування суб'єктів господарювання;
- збереження доступу малого та середнього бізнесу до спрощеної системи оподаткування, а також зменшення адміністративного та фіскального тиску на підприємств шляхом прийняття відповідних законів;
- забезпечення жорсткого контролю та нагляду за додержанням законодавства щодо ліцензування, реєстрації та дозвільної системи;
- прийняття законопроектів «Про основні засади державного контролю» (нагляду) за господарською діяльністю в Україні»;
- упорядкування окремих видів підприємницької діяльності, зокрема гуртового бізнесу, з метою захисту прав суб'єктів господарювання й інших громадян. За умови позитивних результатів апробації Ліцензійних умов, прийнятих у м. Києві, слід поширити цей досвід у всіх регіонах;
- упровадження нових ефективних механізмів державної підтримки підприємництва, розвиток відповідної інфраструктури, а також полегшення доступу підприємств до фінансово-кредитних ресурсів.

Крім зазначених, на порядку денному залишається ряд питань, що є актуальними для підприємництва, проте об'єктивно виходять за межі компетенції Держпідприємництва. Йдеться, зокрема, про:

- остаточне упорядкування системи податків і зборів з СПД, що сприяло б виведенню малого та середнього бізнесу з тіні;
 - установлення справедливих соціальних нормативних передумов, які б захистили як підприємця (роботодавця), так і найманого працівника у сфері бізнесу;
 - установлення правил, передбачених у цивілізованих країнах, щодо кредитування підприємництва.
- Необхідно також зазначити, що на сьогодні відсутня чітка комплексна програма дій компетентних органів влади щодо:
- подолання нового небезпечного для бізнесу явища – рейдерства;
 - ефективної протидії старим, проте важко викорінюваним проявам «старої хвороби» – корумпованості чиновників.

Саме «нечисті на руку» чиновники, зокрема місцевого рівня, найбільше шкодять малому підприємству, бо «регулюють бізнес» на своїх територіях незалежно від прийнятого законодавства, на свій розсуд і для власної користі, застосовуючи невмирущі чиновницькі механізми.

Важливим завданням є розроблення та впровадження комплексної довгострокової стратегії розвитку фінансового небанківського сектора з урахуванням економічних реалій України. Необхідне також проведення широкої освітньої роботи для розширення можливостей використання послуг фінансового небанківського сектора, забезпечення належної прозорості діяльності фінансових небанківських установ через удосконалення механізмів і процедур обліку, звітності, підтвердження достовірності та розкриття інформації, підвищення професійного рівня кадрів.

Залишається великою диспропорція в розвитку малого та середнього підприємництва й інфраструктури його підтримки в більшості регіонів країни. Перш за все, це стосується таких об'єктів інформаційно-консультативної галузі, як бізнес-центри та бізнес-інкубатори. Недостатність послуг, що ними надаються, відсутність чіткої координації з упорядкування функцій різних об'єктів інфраструктури з боку місцевих органів влади стримують формування сприятливого підприємницького середовища в регіонах.

За цих умов виникає нагальна потреба в законодавчому визначенні бізнес-центрів та бізнес-інкубаторів, у розробці типового стандарту роботи цих елементів інфраструктури, у підвищенні ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування як у їх створенні, так і у формуванні сприятливих умов для ефективної діяльності.

Новою формою підтримки малого й середнього підприємництва є сприяння виробничому кооперуванню великих та малих підприємств, що робить можливим розширення для них інноваційного співробітництва й ринків збуту. Перспективним напрямом є запровадження кластерної моделі економічного розвитку, яка полягає в кооперації та об'єднанні зусиль підприємств, державних структур та науковців. Зокрема, у Хмельницькій області функціонують будівельний, швейний, продовольчий, туристичний та харчовий кластери, які об'єднані в Асоціацію «Поділля Перший».

Саме підприємницька громадськість може й повинна порушувати ці питання, використовуючи всі свої можливості для цивілізованого тиску на бюрократію. Очевидно, що найкращі закони ніколи не запровадять без відповідного інституційного забезпечення.

Його створення потребує розробки й упровадження комплексу правових, економічних, фінансових та організаційних заходів, здійснюваних органами державної влади всіх рівнів. До цього часу в Україні не створено законодавчої бази та відповідних механізмів, які б визначали форми й методи регулювання розвитку малого та середнього підприємництва, немає необхідної ринкової інфраструктури, спрямованої на підтримку підприємницької діяльності, забезпечення вільного обігу фінансових, товарних, сировинних, трудових, інтелектуальних, інформаційних ресурсів.

Основні принципи регуляторної політики щодо малого та середнього підприємництва мають бути такими:

– соціальна справедливість – забезпечення рівних можливостей і спрощення умов для виявлення ініціативи громадян, вільного доступу на товарний, фінансовий, інформаційний та інші ринки, недопущення дискримінації прав і свобод суб'єктів малого та середнього підприємництва;

– забезпечення умов і захисту суб'єктів малого та середнього підприємництва – створення сприятливих соціально-політичних, економічних, правових можливостей для реалізації інтересів підприємців і забезпечення захисту їхніх майнових прав;

– урегулювання діяльності – створення інфраструктури підтримки підприємництва, механізму обліку й контролю;

– гнучкість – урахування впливу об'єктивних чинників;

– цілісність, системність;

– наукова обґрунтованість – проведення ґрунтовних наукових досліджень;

– універсальність у межах усієї України;

– підтримки регіональних ініціатив.

Загалом можна стверджувати, що одним з основних завдань державної регуляторної політики є проведення грамотної, цілеспрямованої політики щодо розвитку МСП на регіональному рівні.

Регіональну політику сприяння розвитку малого підприємництва необхідно розглядати як один з найбільш пріоритетних напрямів діяльності місцевих органів влади із забезпечення динамічного соціально-економічного розвитку територій. Важливість урахування регіональних особливостей при виробленні політики підтримки підприємництва пов'язана з тим, що воно переважно зорієнтоване на місцеві ринки й допомагає задіяти підприємницький потенціал як вагомий ресурс регіонального розвитку.

Під регіональною політикою розвитку підприємництва слід розуміти, з одного боку, чітко опрацьовану в законодавчому аспекті практичну діяльність центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в усіх регіонах країни, спрямовану на створення необхідних умов розвитку підприємництва, а з іншого – соціально-економічні заходи, здійснювані на базі загальнодержавної політики, закріпленої в законодавстві, самими регіонами для досягнення тих чи інших регіональних і місцевих цілей [1].

Основними завданнями регіональної політики підтримки малого підприємництва є: забезпечення активної участі суб'єктів малого підприємництва у вирішенні соціально-економічних проблем регіонів, вдосконаленні та диверсифікації структури економіки регіонів, запровадженні інноваційної моделі розвитку регіональних економік; створення нових робочих місць та зниження рівня безробіття; формування соціального простору власників і підприємців.

Взаємодія місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з підприємцями має забезпечуватися шляхом сприяння формуванню громадських колегій і координаційних рад з питань розвитку малого підприємництва та залучення до участі у формуванні та реалізації державної політики регіональних і галузевих об'єднань підприємців.

Досвід реалізації регіональних програм упродовж трьох років дав змогу виявити головні перешкоди в розвитку підприємництва на місцевому рівні та визначити найбільш продуктивні напрями діяльності місцевих органів влади з формування сприятливого підприємницького клімату на відповідних територіях [2]. До таких напрямів належить упорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності. Воно відбувається в межах реалізації на місцях єдиної державної регуляторної політики і включає в себе формування нормативно-правової бази у сфері підприємництва; перегляд чинних нормативних актів на відповідність вимогам ринкових відносин; усунення обмежень, які стримують розвиток підприємницької діяльності; забезпечення дотримання процедур підготовки проектів регуляторних актів.

Одним з найважливіших завдань регіональної політики сприяння розвитку малого підприємництва є розвиток інфраструктури підтримки малого підприємництва – сукупності державних, недержавних, громадських інституцій, що надають консультативну, інформаційну, організаційну, фінансову допомогу суб'єктам малого підприємництва на етапах їх становлення й діяльності. На сьогодні стан та ефективність функціонування об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємництва є одним з визначальних чинників динаміки його розвитку в регіонах і окремих населених пунктах. Усвідомлення цього факту на рівні регіональних і місцевих органів влади та активізація їхньої діяльності в цьому напрямі буде сприяти позитивним зрушенням у розвитку інфраструктури підтримки малого підприємництва [5].

Важливим напрямом діяльності місцевих органів влади є розвиток системи інформаційного забезпечення суб'єктів малого підприємництва. В усіх регіонах при місцевих органах виконавчої влади створено регіональні банки даних щодо незадіяних житлових приміщень і виробничих площ, які постійно оновлюються, та забезпечено вільний доступ до інформації цих банків. В усіх регіонах також створено довідково-інформаційну мережу з надання безкоштовних довідково-інформаційних послуг для підприємств та осіб, які бажають відкрити власну справу. Між тим, рівень інформованості підприємців про діяльність таких центрів залишається вкрай низькою [3; 4].

Для ефективної реалізації регіональних програм сприяння розвитку малого підприємництва на загальнодержавному рівні необхідно, насамперед, зробити таке:

1. Удосконалити спрощену систему оподаткування та звітності суб'єктів малого підприємництва, розробивши й ухваливши проект Закону «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва». Законопроект необхідно визначити правові засади застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва й передбачити збереження спрощеної системи оподаткування, її вдосконалення з урахуванням позитивних тенденцій і недоліків, виявлених з моменту її запровадження.

2. Упорядкувати процедуру перевірок суб'єктів підприємницької діяльності згідно із Законом «Про основні засади державного контролю (нагляду) за господарською діяльністю в Україні», яким передбачено встановити вичерпний перелік контрольних органів, визначено підстави для проведення позапланових перевірок, встановлено граничні терміни тривалості перевірок тощо (законопроект на розгляді у профільних комітетах Верховної Ради України).

3. Розробити та ухвалити проект Закону «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», яким визначити основні засади державної політики з видачі документів дозвільного характеру відповідно до європейських принципів.

4. З метою поліпшення умов мікрокредитування малого бізнесу розробити заходи з удосконалення державної фінансової підтримки малого та середнього підприємництва й затвердити їх спільною постановою Кабінету Міністрів України та Національного банку України.

Для створення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва місцевим щодо органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування необхідно зосередити увагу на реалізації системи заходів регіональної політики сприяння розвитку малого підприємництва.

1. У сфері регуляторної політики та вдосконалення нормативної бази:

- розроблення та прийняття регуляторних актів, спрямованих на поліпшення підприємницького середовища на відповідних територіях;
- обрахування економічного ефекту від упровадження нормативних актів;
- перегляд чинних нормативних актів щодо їх відповідності вимогам ринкової економіки та створення конкурентного середовища;
- залучення неурядових, громадських організацій та підприємців до оцінки ефективності дії та аналізу наслідків упровадження регуляторних актів та нормативно-правових актів з питань підприємництва.

2. У сфері фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки малого підприємництва:

- розроблення та реалізація цільових програм фінансової підтримки пріоритетних для регіону бізнес-проектів;
- розвиток мережі регіональних фондів підтримки підприємництва, кредитних спілок;
- залучення коштів іноземних кредитних ліній і міжнародної технічної допомоги для підтримки розвитку малого підприємництва;
- створення механізму залучення інвестицій у мале підприємництво.

3. У сфері сприяння створенню інфраструктури розвитку малого підприємництва:

- сприяння передачі в оренду або у власність на пільгових умовах суб'єктам малого підприємництва невикористовуваних, вільних виробничих площ, окремих приміщень підприємств, обладнання та іншого майна цих підприємств, яке відокремлюється в процесі приватизації й реструктуризації; створення банків даних відповідної інформації для забезпечення нею малих підприємств на постійній основі;
- створення в регіонах центрів «єдине вікно» з комплексного надання державних адміністративних послуг при започаткуванні підприємницької діяльності;
- створення інформаційної бази даних щодо законодавства, потенційних клієнтів, конкурентного середовища, науково-технічних розробок тощо;
- запровадження освітніх програм для підприємців та широких верств населення;
- проведення семінарів, конференцій, «круглих столів» з проблем реалізації державної регуляторної політики та політики розвитку підприємництва;
- започаткування програм формування позитивного іміджу малого підприємництва та підтримки проектів у сфері малого підприємництва;
- сприяння організації та проведенню виставок, ярмарків продукції, виробленої суб'єктами малого підприємництва;
- підготовка та реалізація міждержавних програм співробітництва на двосторонній основі у сфері сприяння розвитку малого підприємництва.

Важливими напрямками діяльності місцевих органів влади щодо розвитку малого підприємництва є залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання регіональних замовлень; сприяння розвитку самозайнятості населення, відродженню народних промислів, розвитку підприємництва у сфері «зеленого туризму»; сприяння створенню в регіонах територіально-виробничих систем (кластерів) та надання необхідної організаційно методичної допомоги; реалізація проектів залучення до малого підприємництва малозахищених верств населення тощо. Особливого значення в умовах інформаційного суспільства набуває використання органами влади під час взаємодії з підприємцями сучасних інформаційних технологій.

Висновки

Виходячи з окреслених проблем, пріоритетними завданнями держави щодо розвитку та державного регулювання малого та середнього підприємництва можна визнати: забезпечення неухильного дотримання принципів державної регуляторної політики всіма без винятку органами влади; формування системи моніторингу результативності дії прийнятих регуляторних актів; прийняття закону щодо вичерпного переліку документів дозвільного характеру; завершення процесу побудови нової системи реєстрації, зменшення реєстраційної процедури до одного дня; підвищення якості обслуговування суб'єктів підприємницької діяльності; зменшення адміністративного та фіскального тиску на підприємців шляхом прийняття відповідних законів; упровадження нових ефективних механізмів державної підтримки підприємництва, розвиток відповідної інфраструктури.

Література

1. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19 жовтня 2000 р. № 2063-III // Офіційний вісник України. – 2000 (01 груд.) – № 46. – Ст. 1977.
2. Іванов Ю. Б. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємництва / Ю. Б. Іванов, О. М. Тищенко, Г. В. Назарова // Харківський національний економічний ун-т; Ю. Б. Іванов (ред.), О. М. Тищенко (ред.). – Х.: ІНЖЕК, 2006. – 382 с.
3. Кашуба Я. М. Дозвільна система та регуляторна політика на місцевому рівні: [довідник] / Я. М. Кашуба, С. Я. Кулина, В. В. Фалюта; Представництво Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва у Львівській області; ГО "Іноваційний фонд". – Л.: ПАІС, 2007. – 244 с.
4. Кіпень В. П. Прозорість місцевої влади в контексті подолання бідності та розвитку підприємництва / В. П. Кіпень, Н. В. Кіпень; Донецький ін-т соціальних досліджень і політичного аналізу. – Донецьк: Астро, 2010. – 88 с.
5. Лазур П. Ю. Державне регулювання малого і середнього підприємництва / П. Ю. Лазур. – Л.: Новий Світ, 2006. – 400 с.

Стаття надійшла до редакції 07.11.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"